

Η «Μέθοδος Κακαλίδη» για την ανάλυση ποίησης και λογοτεχνίας: μια συνθετική προσέγγιση

Παρασκευή Κωστοπέτρου, Υπεύθυνη του Ομίλου Εξυπηρετητών
Dr. Φεβρωνία Χριστοδουλίδη, University of East London

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αυτό το άρθρο παρουσιάζει το έργο του φιλοσόφου και ποιητή Δημήτρη Κακαλίδη (1943-1995), δίνοντας έμφαση στη μέθοδο που ανέπτυξε για την ανάλυση διηγημάτων και ποιημάτων, η οποία ονομάζεται «Μέθοδος Κακαλίδη». Στα δύο έργα του «Η Σοφία του Ποιήματος» και «Η Σοφία του Διηγήματος» παρουσιάζει μια πρωτοποριακή μέθοδο ανάλυσης 100 ποιημάτων και 36 διηγημάτων Ελλήνων συγγραφέων. Η μέθοδος αυτή διεισδύει και αποκαλύπτει τις εσωτερικές πνευματικές πηγές κάθε έργου εκφράζοντας παγκόσμια μηνύματα. Κάθε λογοτεχνικό έργο παίρνει διαστάσεις πέρα από τα ορατά περιγράμματα, αποκαλύπτοντας το άπειρο μέσα στο περιορισμένο και φέρνοντας το ασυνείδητο στη συνείδηση. Αφετηρία κάθε ανάλυσης είναι ο «Άνθρωπος-Ανθρωπότητα-Οντότητα» στην αιώνια αδιάρρηκτη σχέση τους, με βάση τη θέση ότι κάθε άνθρωπος είναι στην ουσία μια ολοκληρωμένη οντότητα, που προχωρά στο μονοπάτι της ζωής προκειμένου να το εκφράσει αυτό στην πράξη.

Η «μέθοδος Κακαλίδη» συνθέτει τις αρχαιοελληνικές σχολές σκέψης όπως η αριθμολογία του Πυθαγόρα, η βεβαιότητα του Αριστοτέλη για τη συνύπαρξη ύλης-πνεύματος, η εντολή του Ηράκλειτου για την αέναη ροή, η ιδέα του Πλάτωνα ότι οι έννοιες είναι βασικά αριθμοί και η μαιευτική του Σωκράτη που αναδεικνύει τα υψηλά νοήματα που κρύβονται στην πλοκή κάθε έργου. Η μέθοδος αυτή ανάγει την έννοια της κάθε λέξης σε ένα βαθύτερο πνευματικό ταξίδι σε κάθε πλευρά της ανθρώπινης εμπειρίας. Ο Κακαλίδης «παίζει» με τα σύμβολα και τους αριθμούς, επινοεί νέους όρους όπου αποκρυπτογραφείται το κρυμμένο νόημα του Λόγου, μετασχηματίζοντας έτσι κάθε λογοτεχνική εικόνα σε μια Οδύσσεια της εμπειρίας ολόκληρης της ανθρωπότητας από την αρχή του χρόνου. Η μέθοδος του αναγνωρίζεται ως μια προσέγγιση πνευματικής αποκάλυψης, που φέρνει τη σύνθεση βαθύτερων μηνυμάτων και οδηγεί τον αναγνώστη σε ανάταση της συνείδησης και πνευματική διεύρυνση. Σε αυτή την πρωτοποριακή της έκφραση, η συνεισφορά του είναι μια παγκόσμια παρακαταθήκη και αυτή τη εργασία θα παρουσιάσει παραδείγματα αυτής της πνευματικής οπτικής.

Λέξεις κλειδιά:

Σύνθεση, εσωτερική σοφία, πνευματική οπτική

1. Η ΜΕΘΟΔΟΣ

«...Η Σοφία κάθε ποιήματος βρίσκεται στον αποσυμβολισμό που κάνει ο νους καθώς το ίδιο του το ιδεατό κτίσμα δομεί, δίνοντας μορφή στο εσωτερικό του περιεχόμενο, εξωτερικεύοντας τη σημασία των δρωμένων της ίδιας του της φύσης...» (Κακαλίδης, 1994, σ.235)

Η «μέθοδος Κακαλίδη» δεν επιχειρεί κριτική ούτε φιλολογική επεξεργασία στα λογοτεχνικά έργα. Ο Ποιητής-Φιλόσοφος, Δημήτρης Κακαλίδης, σε κάθε του ανάλυση συνδέει το καθημερινό με το αιώνιο, το ανθρώπινο με το θεϊκό, τον «μικρόκοσμο» με τον «μεγάκοσμο». Ολόκληρο το έργο του επικεντρώνεται να εμπνεύσει τον άνθρωπο να είναι καλά στην καθημερινότητά του, εμβαθύνοντας στην αλήθεια για την προσέγγιση της οντολογικής του φύσης. Ο άνθρωπος σύμφωνα με τον Κακαλίδη, είναι η ομάδα. Η ομάδα είναι η ανθρωπότητα. Και η ανθρωπότητα είναι το Σύμπαν. Μέσα από το μικρό, το περιορισμένο και το μορφικό προχωρά στο άπειρο και το άμορφο φέρνοντας πάντα μήνυμα λυτρωτικό. Αυτή η μέθοδος απλά διεισδύει στις εσωτερικές πνευματικές πηγές του δημιουργού και του δημιουργήματος, φέρνοντας στο φως την κρυμμένη ουσία κάθε λογοτεχνικού έργου. Τη Σοφία που ενεργοποιεί την ανθρώπινη συνείδηση, αποκαλύπτει την αλήθεια και ενώνει το αρχαίο πνεύμα της Ελλάδας με το σύγχρονο, τους μύθους και τα σύμβολα με την ουσία τους.

1.1 Βασική αρχή

Η βασική αρχή με την οποία ο ποιητής-φιλόσοφος Δημήτρης Κακαλίδης προσεγγίζει και αναλύει τα λογοτεχνικά έργα είναι μία και μοναδική:

Όλη η δημιουργία είναι Πνευματική

Όλη η δημιουργία είναι η Οντότητα

Αυτό το γνωρίζει ασυνείδητα, ενδεχομένως και συνειδητά, ο κάθε λογοτέχνης, ο κάθε ποιητής ο οποίος ενωμένος, με την Οντότητα ζει και βιώνει το ανεξιχνίαστο μέσα του, ενδύεται τα σύμβολα, τις έννοιες, τις ιδέες και πλάθει το μύθο του, γειώνοντας την αλήθεια του στον κόσμο. Επομένως, σύμφωνα με τον Δημήτρη Κακαλίδη, το κάθε δημιούργημα είναι έργο πνευματικό και, είναι δεδομένο, ότι εμπεριέχει τη γνώση, την αλήθεια, το φως. Η άποψη αυτή συναντά την άποψη του Πλάτωνα σχετικά με την κρυμμένη σοφία που αποκαλύπτεται μέσα από κάθε μορφή τέχνης: «Ο Πλάτωνας πίστευε ότι, πίσω από την πρόσοψη των απατηλών αισθητηριακών εντυπώσεων και των παραγμένων συναισθημάτων, βρισκόταν ένας πιο αληθινός κόσμος, μια σφαίρα καθαρής σκέψης, που έδινε στη γήινη εμπειρία όποια δυνατότητα κατανόησης και αξίας είχε. Γι' αυτό έβλεπε την τέχνη σαν παράθυρο προς την αθανασία και φανταζόταν το Θεό σαν τεχνίτη. Η αληθινή φύση ή δομή των πραγμάτων είναι κρυμμένη και σοφία σημαίνει αποκάλυψη αυτών των υποκείμενων πραγματικοτήτων.» (Rubenstein, 2004, σ.51).

Ο Κακαλίδης το επεκτείνει ακόμα περισσότερο, όταν μιλά για το ρόλο του ποιητή, ως αυτού που είναι «μυημένος» και προκαλεί πνευματική αφύπνιση στον αναγνώστη. Με τα δικά του λόγια: *«Διδάχος διαχρονικός ο ποιητής, τον ίδιο τον αιώνα του διδάσκει. Το πύρινο πνεύμα του τυλίγει στο χαρτί κι ο Λόγος του είναι το άσβεστο φως που φωτίζει τις ψυχές, η προγονική φλόγα που καίει και μεταβάλλει σε στάχτη τα σώματά του, τους Χρόνους του. Κι όσοι τη μύηση ζητούν, στη γνώση να περάσουν, γίνονται ποιητές, ταγοί του κόσμου, καθοδηγητές της αγάπης, οι οραματιστές της ατραπού, που και ο*

Κίπλιγκ δίδαξε πως οδηγεί στη δόξα των αιώνων, στην ελευθερία το ναό».
(Κακαλίδης, 1994, σ.14).

1.2 Η αφετηρία της Μεθόδου

Αφετηρία κάθε ανάλυσης είναι η αέναη και άρρηκτη σχέση μεταξύ Ανθρώπου – Ανθρωπότητας – Οντότητας και η εσωτερική θέση ότι κάθε άνθρωπος είναι ένα ολοκληρωμένο Ον του οποίου το πνεύμα εκφράζεται μέσα από κάθε όψη και κάθε δημιουργία, καθώς αγωνίζεται με διάφορες μορφές και ρόλους να βρει και να εκφράσει την πραγματική του φύση. Ο άνθρωπος έχει την δυνατότητα να διαλύσει τους περιορισμούς, τα φράγματα του μικρού εαυτού του, να βιώσει τον συμπαντικό Εαυτό του και να απλωθεί στο άπειρο στην πορεία της ζωής του. Όπως λέει ο Κακαλίδης: *«Αξία της ζωής ο άνθρωπος και η προέκτασή του, η ανθρωπότητα, οι λαοί του κόσμου, η υπό εξέλιξη πνευματικότητά του, ο περιούσιος ήλιος, ο βυθισμένος στα κατάβαθα του υποσυνειδήτου, κι ο αγώνας για την ανάδυση της ουσίας των πραγμάτων, του αληθινού όντος...»* (Κακαλίδης, 1992, σ. 313)

1.3 Η πορεία της Μεθόδου

Με δεδομένα τα παραπάνω και με σεβασμό απόλυτο στην έκφραση του εσωτερικού «δαιμόνιου» του δημιουργού-λογοτέχνη, η προσέγγιση κάθε λογοτεχνικού έργου γίνεται πάντα με κέντρο τον Άνθρωπο-Ανθρωπότητα. Από αυτόν ξεκινά και γύρω από αυτόν περιστρέφεται ο Δάσκαλος Δημήτρης Κακαλίδης διαγράφοντας ομόκεντρους κύκλους, σπάζοντας τα κελύφη των λέξεων και απελευθερώνοντας την ουσία τους.

Αποσυμβολίζει τις έννοιες, τους αριθμούς, τους μύθους, τις εικόνες, τις ιδέες. Ενοποιεί τα αντιθετικά πεδία, εξισώνει την ύλη με το πνεύμα. Συνθέτει τις φιλοσοφίες και χρησιμοποιεί παραδείγματα από την επιστήμη, την ιστορία, τη μυθολογία, την τεχνολογία, εμπεδώνοντας τις αναλύσεις, με στόχο πάντα να καταλύσει τους περιορισμούς και να ξετυλίξει τον άνθρωπο από τα πέπλα της άγνοιας, στροβιλίζοντάς τον στην διαιώνια σπείρα του απείρου, αποδεικνύοντάς του πως έχει τη δυνατότητα και τη δύναμη να την ακολουθήσει και να απλωθεί ελεύθερος στο άπειρο. Τις περισσότερες φορές η ανάλυση ενός ποιήματος γίνεται σε τρία επίπεδα, το ένα πιο διευρυμένο από το άλλο, για να φανεί η δυνατότητα του ανθρώπου και το πέρασμα που οδηγεί το μικρό περιορισμένο εαυτό του στον άπειρο συμπαντικό Εαυτό. Αυτό φαίνεται καθαρά όταν γράφει: *«...Ο ποιητής χρησιμοποιεί τα σύμβολα, για να καταδειχθεί η αέναη πορεία που κάνει το πνεύμα μέσα στη σκοτεινή περίμετρο του αμφιλεγόμενου, έχοντας σαν οδηγό τις μεγαλειώδεις μορφοποιήσεις του, αποτέλεσμα ψυχικών δυνάμεων, οι οποίες, ορμώμενες από την ενδότερή του φύση, εξωτερικεύονται προσλαμβάνοντας υπέρτατες διαστάσεις, ενσωματώνοντας τα χαρακτηριστικά του άπειρου νου, για την πραγμάτωση του έργου της φύσης του, φύσης του κόσμου...»* (Κακαλίδης, 1994, σ.116)

Η ανάλυση κάθε λογοτεχνήματος από τον Δάσκαλο Δημήτρη Κακαλίδη, είναι καθαρά διανοιακή, μέσα από την ακλόνητη θέση ότι κάθε άνθρωπος, σαν μέρος της Οντότητας, είναι ένα ολοκληρωμένο Ον απλά λόγω της περιορισμένης του γνώσης, δεν το γνωρίζει. Όμως, μέσα από την πορεία για τη γνώση του εαυτού του, έχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει και να ενωθεί με αυτόν τον ολοκληρωμένο Εαυτό του. Ο λόγος που χρησιμοποιεί σε κάθε ανάλυση είναι ποιητικός, έτσι, από μόνη της, η κάθε ανάλυση, αποτελεί ένα νέο λογοτεχνικό έργο. αυτό το είδος της εσωτερικής αφύπνισης

περιγράφεται παρακάτω: «Ο άνθρωπος, καταδυναστευμένος από το χρόνο του, εγκλωβισμένος στο Υπάρχειν, σε άγνοια από την ίδια του την περιορισμένη γνώση καταδικάζεται. Κατά τη διαδικασία των εξελικτικών κύκλων της ύπαρξής του αφυπνίζεται και, πορευόμενος στο είναι του, τα δικαιώματα της παντοδυναμίας του από το κράτος της ίδιας της αδυναμίας του απαιτεί.» (Κακαλίδης, 1994, σ.212)

2. ΑΠΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

Ο αποσυμβολισμός αποτελεί το πιο σημαντικό κομμάτι της ανάλυσης. Είναι το μονοπάτι με το ελπιδοφόρο μήνυμα που θα αποκαλύψει το άπειρο μέσα από το περιορισμένο. Μέσα από τα σύμβολα των λέξεων και των αριθμών, εκείνα που ο δημιουργός χρησιμοποιεί για την συγκίνηση του αναγνώστη μεταφέροντας νοήματα και ηθικές αξίες, αποσυμβολίζεται το ασυνείδητο και παρουσιάζεται η Σοφία του δημιουργήματος. Για τα σκοτεινά σημεία του ασυνείδητου ο Carl Jaspers (2010) θα πει: «Η πορεία προς την αυθεντική γνώση είναι πράξη ελευθερίας και τόλμης».

Ο Δημήτρης Κακαλίδης λέει πως όταν η συνείδηση είναι παρούσα και εγρήγορη πλησιάζει προς την πληρότητα και αγκυροβολεί στην αιώνια πηγή. Από την ιστορία και το μύθο περνάει στην αιωνιότητα και ανοίγεται σ' αυτήν. Έτσι το εκάστοτε λογοτεχνικό έργο παίρνει διαστάσεις πέρα από τα ορατά περιγράμματα, εκπλήσσοντας ακόμη και τον ίδιο τον δημιουργό του.

Ο Jung (1964,1991) στη θεωρία του για το συλλογικό ασυνείδητο και τα αρχέτυπα στη λογοτεχνία, υποστήριξε ότι σε ένα αληθινά συμβολικό έργο τέχνης, η πηγή των εικόνων δεν βρίσκεται στο προσωπικό ασυνείδητο του συγγραφέα αλλά στον χώρο της ασύνειδης μυθολογίας, της οποίας τα αρχέγονα περιεχόμενα αποτελούν κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας. Στην εμφάνιση αυτών των αρχετύπων οφείλουν τα σπουδαία λογοτεχνικά έργα τη μεγάλη δύναμή τους να συγκινούν.

Για τα σύμβολα και τη σημασία τους, ο Δάσκαλος Δημήτρης Κακαλίδης θα πει (1992, σ.291): «Τα σύμβολα, μέσα από την αλληλοδιαδοχική τους παρουσία στις κοσμικές εναλλαγές του γίνεσθαι, παραμένουν αναλλοίωτα, όσον αφορά τη σημασία της αλήθειας που υποκρύπτουν, κι ας μη γίνονται κατανοητά. Λειτουργούν πάντα μαγικά. Μιλάνε μέσα απ' τους ανθρώπους, μέσα από τη φύση, τις εποχές, τα αντικείμενα και τους αριθμούς, τους πλανήτες, τους ήλιους, το σύμπαν, τις ιδέες, τα ονόματα. Κι όπως κι αν ερμηνευτούν, έχουν την αυτοτέλεια τους, δε χάνουν τη σημασία τους...»

Έτσι, μέσα από τις αναλύσεις του, μας λέει πως «κάθε ποίημα είναι ένα όραμα, κάθε όραμα και μια αλήθεια, πως η αγκαλιά του ανθρώπου η αγκαλιά του Θεού είναι. Οι ίσκιοι είναι οι σκοτεινές πλευρές της ύπαρξης, οι πέτρες είναι πλανήτες, οι άνθρωποι ήλιοι... Οι τρούλοι των ναών είναι τρούλοι τ' ουρανού και το μεγαλείο του πνεύματος, το λευκό περιστέρι. Οι στεριές με το στέρεο έδαφος συμβολίζουν την σταθερότητα του ανθρώπου, και το ποτάμι που συμβολίζει την ανανέωση, την αναγέννηση του πνεύματος, διαχωρίζει ή ενοποιεί πεδία του σύμπαντος. Το δέντρο είναι το δέντρο της ζωής, το χελιδόνη το σύμβολο της αιώνιας άνοιξης, το αλάτι η ουσία της ύπαρξης κι ο ποιητής είναι ο Δάσκαλος, που ακόμη και σε δελφίни μεταμορφώνεται για να περάσει αντίπερα τη συνέχειά του, τον μαθητή, μέχρι τα χέρια του, τα θεϊκά χέρια που κρατούν τον κόσμο, να μάθουν να χειρίζονται τις ενέργειες και τις δυνάμεις της ψυχής.» (Κακαλίδης, 1994)

3. ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Όπως ήδη προαναφέραμε υπάρχουν τρία επίπεδα στην κάθε ανάλυση ενός λογοτεχνικού έργου. Γι' αυτό βλέπουμε το κάθε σύμβολο να παίρνει περισσότερες από μία ερμηνείες.

- ✓ **Στο Α-επίπεδο** η ανάλυση επικεντρώνεται σ' ό,τι συμβαίνει μέσα στον άνθρωπο που κλεισμένος μέσα στον εαυτό του, βιώνει τον περιορισμό και την άγνοια.
- ✓ **Στο Β-επίπεδο** η ανάλυση επικεντρώνεται σε ό,τι συμβαίνει μέσα σ' ολόκληρη την ανθρωπότητα.
- ✓ **Στο Γ-επίπεδο** η ανάλυση επικεντρώνεται σε ό,τι συμβαίνει μέσα σ' ολόκληρη τη δημιουργία, σ' ολόκληρο το Σύμπαν, στο κοσμικό γίνεσθαι.

Και στα τρία επίπεδα στο κέντρο της ανάλυσης βρίσκεται πάντα ο άνθρωπος. Στο παρακάτω απόσπασμα από την ανάλυση του διηγήματος «Σήμερα μίλησα με τη θάλασσα» του Γιάννη Τσεριώνη, από τον Δ. Κακαλίδη, αναφαίνεται ο τρόπος με τον οποίο αποσυμβολίζεται η «θάλασσα» και πώς ο άνθρωπος μεταφέρεται από τον περιορισμό στην απεραντοσύνη:

- ✓ **A-επίπεδο**
«Η θάλασσα δεν έχει ορισμό. Μα το συναίσθημα του ανθρώπου είναι ο πόνος και η θλίψη της ζωής...»
- ✓ **B-επίπεδο**
... Ωκεανός αλατοφόρος που έδωσε στον άνθρωπο τα οστά, τη σάρκα και το πνεύμα, για να 'χει συντροφιά τα μυστικά του απείρου, να τον αναγεννούν σε Λόγο ιερό... παρακολουθώντας και τον πιο μύχιο συλλογισμό της μητέρας που τον γέννησε.... αδιάψευστος μάρτυρας της εκδηλωμένης απεραντοσύνης του, συναισθάνεται την αναγκαιότητα της επιστροφής στο λίκνο και στην εσώτερη επικοινωνία του με τη Μονάδα.
- ✓ **Γ-επίπεδο**
... Εκεί, στην ταραγμένη μα και ακίνητη υδάτινη επιφάνεια, στον αντικατοπτρισμό του είναι του, συμπαντικός αυτός, στην επικοινωνία με το ενδότερο εναποθέτει την ψυχή του και στοχάζεται...» (Κακαλίδης, 1992, σ.375)

Ακόμα ένα παράδειγμα αυτής της ανάλυσης σε τρία επίπεδα βλέπουμε στο ποίημα *Η τρελή ροδιά*, του Οδυσσέα Ελύτη:

*Σ' αυτές τις κάτασπρες αύλές όπου φυσά ο νοτιάς
Σφυρίζοντας σέ θολωτές καμάρες, πέστε μου είναι ή τρελλή ροδιά
Πού σπαρταράει μέ φυλλωσιές νιογέννητες τόν ὄρθρο
Άνοιγοντας ὅλα τά χρώματα ψηλά μέ ρίγος θριάμβου;
Όταν στους κάμπους πού ξυπνοῦν τά ὀλόγυμνα κορίτσια
Θερίζουνε μέ τά ξανθά τους χέρια τά τριφύλλια
Γυρίζοντας τά πέρατα τῶν ὕπνων τους,
πέστε μου είναι ή τρελλή ροδιά...
Πού βάζει ἀνύποπτη μέσ' στά χλωρά πανέρια τους τά φῶτα...
Στή μέρα πού ἀπ' τή ζήλια της στολίζεται μ' ἑφτά λογιῶ φτερά
Ζώνοντας τόν αἰώνιον ἥλιο μέ χιλιάδες πρίσματα...*

✓ **A-επίπεδο**

Στις **κάτασπρες αὐλές του κόσμου**, ὅπου φυσᾷ ὁ **νοτιᾶς**, παίζει ο ποιητής, ενωμένος με τη **σοφία της φύσης**, ρωτώντας τους ανθρώπους αν αυτή η **σοφία**, αν αυτή η **ίδια η φύση** είναι πραγματικά η **ροδιά**. Εκεί, μέσα στο **οικοδόμημα του φωτός της**, στις **θολωτές καμάρες σκιρτά το πνεῦμα του κόσμου στο δικό της**, το **ἄλλο φως**, ...κάνοντας τις **νιογέννητες φυλλωσιές** να **σπαρταρούν στον ὄρθρο της**, καθώς, **μπροστά στο θρίαμβο του θαύματος της ὑπαρξής της**, ὅλα τα **χρώματα της ίριδας** ανοίγει. **Ξυπνά** τὰ **ὀλόγυμνα κόριτσια**, τα **θηλωκά της σώματα**, για να **θερίσουν** μέ τὰ **ξανθά** τους χέρια τὰ **τριφύλλια**, τα **σύμβολα του τριαδικού της κόσμου**...

✓ **B-επίπεδο**

Στο **νέο**, το **πρωταρχικό σημείο του ορίζοντα** φυσᾷ ἡ **τρελλή ροδιά** και κάνει την εμφάνισή της **η ζωή**. Στο **ξεκίνημά της**, γεμάτη **φως** σκορπίζει τα **σπέρματα των καρπών της**, που **σπαρταρούν** ἀπὸ **λαχτάρα**. Αυτά είναι που **φέρνουν τον ὄρθρο των χρωμάτων**... Και γίνονται ο **κόσμος**, οι **επιθυμίες**, τα **συναισθήματα** και οι **ιδέες του**, τα **σχέδιά του**... Τα **οράματά του**, **ὀλόγυμνα**, **παρθενικά κορίτσια** προορισμένα να **ξυπνοῦν στους κάμπους τη φύση τους**, προκαλούν **τη φύση του κόσμου**, τη **φύση της ροδιάς**, που **συμβολίζει την αέναη αναδημιουργία**, να **συμμετάσχει** στο **οργιαστικό παιχνίδι** με το να **σπερματοδοτεί τις μήτρες - τα πανέρια - με τους φτερωτούς πόθους της ζωής**...

Το **νεότοκο πνεῦμα** **συμβολίζει** με το **νοτιᾶ** ο ποιητής, μέσω του οποίου **φυσᾷ τη θέλησή της ἡ τρελλή ροδιά**, **σφυρίζοντας πεισματικά** στους **λαβυρίνθους του κοσμικού φωτός** τα **μυρμιουρίσματά της**, επιθυμώντας να τα κάνει να **ξεπηδήσουν σαν συνειδητή ζωή**. Να **διαχυθούν** στή **μέρα πού ἀπ' τή ζήλια της στολίζεται με τα ἑφτά **δαιμόνια θαύματά της****, ζώνοντας τόν ἥλιο μέ τα **χιλιάδες πρίσματα - τους πολιτισμούς της γης**. Η **αριθμοσοφική ανάλυση της λέξης «ροδιά»** δίνει το **δέκα**, που είναι η **«παντέλεια»**, η **θεότητα**, ο **ουρανός**, η **αιωνιότητα**, ο **ἥλιος**.

✓ **Γ-επίπεδο**

Τη **δύναμη της Οντότητας** θέλει να **καταδείξει ο ποιητής**, χρησιμοποιώντας τη **ροδιά** σαν **σύμβολο**. Η **οντότητα** είναι τα πάντα, δημιουργεί τα πάντα, **ενυπάρχει σ' αυτά**. Αυτή **σφυρίζει στις θολωτές της κάμαρες**. Αυτή είναι ο **νοτιᾶς**, ὅπως και ὅλοι οι **άνεμοι**, που **μεταφέρουν το παντοδύναμό της πνεῦμα** σε ὅλα τα **σημεία του ορίζοντα**... Αυτή τὰ **ὀλόγυμνα κορίτσια**, αυτή τα **κελαηδίσματα των ονομάτων τους**, των **ονομάτων της**. Αυτή η **εκτυφλωτική παρουσία τοῦ ἡλίου μέ τα χιλιάδες πρίσματα**... Αυτή ο **πνευματικός** και ο **φυσικός ωκεανός**... Αυτή ο **ἥλιος**, ο **ουρανός**, τ' **αστέρια** και η **γη του θαύματός της!** (Κακαλίδης, 1994, σ.117)

4. ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ

«Πάντα κατ' αριθμόν γίνονται» υποστήριζε ο Πυθαγόρας ο Σάμιος και δεν ήταν ο μόνος. Ο Όμηρος, ο Θουκυδίδης, ο Ηρόδοτος υποστήριξαν ότι οι αριθμοί είναι η αρχή των πάντων. Ο Πλάτων υποστήριζε ότι οι ιδέες είναι

αριθμοί (ειδητικοί αριθμοί). Τις λέξεις μεταφράζει σε αριθμούς και ο Δημήτρης Κακαλίδης, χρησιμοποιώντας την ουσία κάθε αριθμού για να περιγράψει το μυστικό μήνυμα της λέξης, όπως φαίνεται από το παρακάτω παράδειγμα: «...Και στην καρδιά του λέει πως η μάνα του του είχε φυτεμένο ρόδο εκατόμυλλο. Η λέξη «ρόδον», αναλυόμενη δίνει το δέκα, αριθμό που συμβολίζει την πηγή της αιώνιας φύσης, κι αυτή δεν είναι παρά η καρδιά του σύμπαντος και του ανθρώπου, τον οποίο λικνίζει η μάνα του με τούς ρυθμούς των αηδονιών, το φως της γνώσης. Η λέξη «αηδόνια» άλλωστε, αναλυόμενη αριθμοσοφικά, μας δίνει το πέντε, που συμβολίζει το φως...» (Κακαλίδης, 1994, σ. 258)

5. ΣΥΝΘΕΣΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΩΝ

«Ερευνητικός αλλά περιορισμένος ο ανθρώπινος νους κάνει το λάθος ν' αναζητά έξω από τον εαυτό του το πολικό άστρο που θα τον κατευθύνει στο ταξίδι του» (Κακαλίδης, 1994, σ. 59)

Η μέθοδος του Δημήτρη Κακαλίδη συνθέτει τις αρχαιοελληνικές σχολές σκέψης, χρησιμοποιώντας, την αριθμολογία του Πυθαγόρα, τη βεβαιότητα του Αριστοτέλη για τη συνύπαρξη ύλης-πνεύματος, την αέναη ροή του Ηράκλειτου και την πίστη του ότι «*Εκ πάντων εν και εξ ενός πάντα*» (Ηράκλειτος, 10 σ.43) και εκμαιεύει σαν άλλος Σωκράτης τις υψηλές ιδέες που κρύβονται μέσα στην πλοκή του έργου:

«...Ασταμάτητη η ροή των ποταμών. Ο ποιητής γνωρίζει. Οι γαλαξίες δεν παύουν τις περιστροφές τους. Το σύμπαν δε σταματά την ύπαρξη, αέναο το ταξίδι του στο χάος. Ο άνθρωπος δεν παύει να σκέπτεται, να τυραννιέται, να ζει. Η επιθυμία για ζωή τού υπαγορεύει τη θέληση για τη συνέχιση της περιπλάνησης. Μοναδική του προσδοκία η κατανόηση της αιτίας που γέννησε την αυγή. Μοναδική του φροντίδα η κατανόηση της ανάγκης για ύπαρξη του φωταγωγημένου ουρανού. Ύστατη ελπίδα του η γνώση του κόσμου του...» (Κακαλίδης, 1994, σ. 389)

Ο Σωκράτης, βασιζόμενος πάντα στις σταθερές και αναλλοίωτες αρχές της λογικής, δίδαξε το «γνώθι σαυτόν» και αναζήτησε την αρχή κάθε ηθικής έννοιας, που δεν επηρεάζεται από ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες αλλά ούτε από τη δυνατότητα της αντίληψης του κάθε ανθρώπου. Αναζήτησε δηλαδή το απόλυτο και απέρριψε το σχετικό, μελέτησε την ηθική ουσία και απέρριψε τα ηθικά φαινόμενα. Πιο συγκεκριμένα: «*Με την "μαιευτική" του κατόρθωνε να διεισδύει στην ψυχή του συνομιλητή και να φέρνει στο φως την αλήθεια που έκρυβε μέσα της, απελευθερώνοντας το πνεύμα από τα δεσμά της ματαιόδοξης φύσης του*». (Πλάτων, Τίμαιος, 171,σ.15). Αντίστοιχα και για τον Πλάτωνα: «*Η εκλαϊκευτική και δημιουργική φυσιογνωμία του Πλάτωνα έριξε καταρράχτες φωτός στην ανθρωπότητα, θέτοντας στην ίδια ευθεία τις ιδέες του Αληθινού, του Ωραίου και του Καλού*». (Schuré, 2001). Ο Δημήτρης Κακαλίδης αναζητά και εκμαιεύει την ουσία που υπάρχει σε κάθε ποίημα ή διήγημα η οποία οδηγεί τον άνθρωπο στην τελειώσή του. Την ουσία, που αναφέρεται στο «Έν» του Πυθαγόρα, στο «Πέρας» του Πλάτωνα. Αναφέρεται στο μικρό ανθρώπινο κόσμο και τον μεγάλο άπειρο κόσμο του ενοικούντος Θεού, όπως ο Πλάτωνας αναφερόταν στο «Μέγα» και το «μικρόν».

Ο Ηράκλειτος δεχόταν ότι ο Λόγος είναι η αρχή που διέπει το Σύμπαν και ο Λόγος είναι το «*αείζων Πυρ*». «*Τα πάντα προκύπτουν από τη μεταλλαγή της φωτιάς και με τη σειρά τους όλα γίνονται φωτιά*» (Ηράκλειτος, 90 σ.87) Ο

Δημήτρης Κακαλίδης αναζητά το Λόγο μέσα στο λόγο των λογοτεχνών, το αείζωον Πυρ μέσα στο Ον-Άνθρωπο που μεταλλάσσει το Πυρ σε πυρά και καλείται, μέσα από τον πόνο, να κάνει ξανά την αναγωγή των πυρών σε Πυρ. Με τα δικά του λόγια: «Κύριος των φλογών. Ο καταναλίσκων το πυρ, ο ανειδώτος, της δημιουργίας του άναρχος. Δε συλλαμβάνεται, δεν περιορίζεται. Παραμένει υπέρτερος του φωτός, ανεξάντλητος. Η Μονάδα. Κι αυτή είναι ο κάθε Λόγος, η κάθε ιδέα, η κάθε κατάσταση, η κάθε ψυχή εξατομικευμένη και μη. Φλόγα των φλογών, ύπαρξη των υπάρξεων, ολοκληρωμένη πνοή, ο ανασασμός του σύμπαντος κόσμου. Το έκπαγλο κάλλος του γίνεσθαι.» (Κακαλίδης, 1992, σ.173).

6. ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ

«Η δημιουργία είναι αέναα ρευστή και μεταβαλλόμενη. “Αιώνια τα πάντα ρέουν” Μέσα σ’ αυτήν την μεταβολή υπάρχει η αρμονία γιατί “δεν θα υπήρχε η αρμονία αν δεν υπήρχε το οξύ και το βαρύ, ούτε τα ζώα χωρίς το θηλυκό και το αρσενικό που είναι αντίθετα”. Έτσι πίσω από τη φαινομενική διαρκή αντίθεση και τον πόλεμο ανάμεσα στα πράγματα υπάρχει η καλά κρυμμένη αλήθεια όπως δίνεται με τα λόγια του Ηράκλειτου: “το αντίζοο που συγκλίνει από τα αντίδρομα είναι η πιο όμορφη αρμονία”». (Popper, Gigon, 1984)

Οι αναλύσεις του Δημήτρη Κακαλίδη αναφέρονται στην ύπαρξη των δύο όψεων της οντότητας, των αντιθέτων δυνάμεων, που συνυπάρχουν μέσα στον άνθρωπο και που η αδυναμία του να τις ενοποιήσει προκαλεί τα προβλήματα και τις ανασχές στη λειτουργία του. Προβάλλει την ενοποίησή τους που οδηγεί τον άνθρωπο στην εσωτερική του ελευθερία τονίζοντας πως μέσα στην πνευματικότητα δεν υπάρχουν αδιέξοδα:

«Διαχωρίζονται και ξανασιμύουν οι πόλοι ενοποιώντας τις αντιθέσεις τους, οι δύο στον ένα και ο ένας στο παν. Ψυχή και σώμα, πνεύμα και νους, αγάπη και μίσος, τα αιώνια διπολικά ρεύματα. Πνεύματα του απείρου που διχάζουν το σύμπαν και προς χάριν της εκπαίδευσής του αποπροσανατολίζουν τον άνθρωπο και τις σκέψεις του. Ανοδικές και καθοδικές ροπές που διακτινίζουν το πυρ τους, πνευματική δύναμη η οποία αναβρύζει αιώνια από την πηγή του παγκόσμιου νου, Νου του Θεού, παντογνωσία της ασύλληπτης ζωής Του, ζωή του Υπέρτατου Όντος, που με μορφή ανθρώπινη, συνισταμένη των βασιλείων, ως η τελειότερα Του ένδειξη έχει προβληθεί.» (Κακαλίδης, 1994, σ. 396)

7. ΕΞΙΣΩΣΗ ΥΛΗΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

«Η πραγματικότητα σύμφωνα με τον Αριστοτέλη συνίσταται από κρυμμένες «ουσίες» (ο άνθρωπος, για παράδειγμα) κάθε μία ένας αδιαχώριστος και μοναδικός συνδυασμός ύλης και πνεύματος, κάθε μία σε μια διαδικασία πραγμάτωσης του φυσικού της δυναμικού» (Rubenstein, 2004, σ.50). Η Μέθοδος Κακαλίδη τονίζει ότι, αφού όλη η δημιουργία είναι πνευματική και αφού τα πάντα εμπεριέχουν το πνεύμα, είναι φυσικό επακόλουθο μέσα στις αναλύσεις να διαφαίνεται ότι ύλη και πνεύμα είναι το ίδιο. Ο αναλυτής μας παρουσιάζει την ύλη που ζητά εναγωνίως να ενωθεί με την πηγή της, το πνεύμα, για να λυτρωθεί. Μπορούμε αυτό να το διακρίνουμε στο παρακάτω απόσπασμα παρμένο μέσα από την ανάλυση του ποιήματος του Γιάννη Κουτσοχέρα «Ενυπάρχω»:

Με το νόστιμον ήμαρ/ και του Ίκαρου τις ελλαδικές φτερούγες

*είναι της επιστροφής ο δρόμος εγκάρδιος/ - Όμηρε! /Αναδράμω διαχρονικά.
Αναρωτιέμαι πυθαγόρεια/ τι καλόν έπραξα/ Ευαισθητοποιούμαι.
Οραματίζομαι/ για τα Επέκεινα του νου και της νόησης.
Ζείδωρη της χώρας μας η ενόραση/ –Πλωτίνε!...*

*«...Σοφία η Ζωή, η πολιτεία, η χώρα, η γη με τις ελλαδικές φτερούγες, τις
ικάριες, που αναζητά το ζείδωρο ήλιο από τον οποίο ξεπήδησε,
μορφοποιώντας το πνεύμα της σε σώμα, σε μύθο, σε ιστορία, για να
ανανεώνει την οντολογική τους σχέση, να εξακολουθεί να ξεχύνεται απ'
αυτόν, να προκαλεί το δράμα της, να 'χει τη δύναμη ν' αντέχει στο
χρόνο...Ζείδωρη η ζωή, ζείδωρη η χώρα. Ζείδωρη η πηγή του κοινωνικού
λυρισμού, η πηγή της αείροης ευαισθησίας, από την οποία τα πάντα
ξεπηδούν. Ζείδωρη η ύλη και το πνεύμα που τη γαλουχεί, σμιλεύοντάς τη σε
αείφεργο έργο, Πλωτίνε!...» (Κακαλίδης, 1994, σ.243)*

8. ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΙΣΤΟΡΙΑ-ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

*«Ο γίγαντας της φωτιάς, ο πυρογενής Ήφαιστος, Προμηθέας στην κάθοδο του
πνεύματος στην ύλη, οينوποιός Διόνυσος, θεός του κοσμικού οράματος της
ίδιας του της δημιουργίας, ακολουθεί τη μοίρα του.» (Κακαλίδης, 1992, σ.
254).*

Ο Δημήτρης Κακαλίδης, συνεχιστής της αρχαίας Ελληνικής φιλοσοφίας, χρησιμοποιεί ιστορικά στοιχεία, επιστημονικές γνώσεις, παραδείγματα μύθων, κατ' εξοχήν από την Ελληνική μυθολογία, προκειμένου να εμπλουτίσει και να επικυρώσει το πραγματευόμενο θέμα και να εδραιώσει μέσα στον άνθρωπο τη «θέση» για την πνευματική του εξέλιξη. Ο Paul Diel, στο βιβλίο του «Ο Συμβολισμός στην Ελληνική Μυθολογία» (Diel, 2012), ερευνά και αναλύει τους ήρωες των μύθων και όλα τα σύμβολα που εμπεριέχονται σ' αυτούς, επισημαίνοντας ότι πίσω από κάθε πόθο και επιθυμία βρίσκεται ο υπέρτατος πόθος για ανάταση, για πνευματοποίηση του ανθρώπου. Αυτός ο εγγενής πόθος προέρχεται από τις διαδικασίες της ίδιας της δημιουργίας, όπως φαίνεται στο ακόλουθο απόσπασμα:

«...Στην αναζήτηση της αλήθειας για την κοσμογονία, θα μπορούσε να υποτεθεί ότι ο ήλιος, σαν πύρινη, φλεγόμενη μάζα, δεν έχει σκιά και, για να την αποκτήσει, προβάλλει τόσο το φυσικό του φορέα όσο και τις προεκτάσεις του, τα πλανητικά του σώματα, για να εκπροσωπούν τη ζώσα ύπαρξή του στο χάος. Αυτά εκλαμβάνουν τη δύναμή του σαν δική τους δύναμη και, αντιστεκόμενα στο πυρ, ψύχονται, σαρκώνοντας τη θέληση για ύπαρξη στις επιθυμίες τους το χάος. Εξουσιοδοτώντας ως αιρετό τους εκπρόσωπο τον πλανήτη γη, αναθρέφουν στη σφαίρα του τη ζωική τους φύση, ανθρώπινη την κάνουν και, ομολογώντας την αδυναμία τους για εξέλιξη, την πνευματική παρουσία αυτού τούτου του ήλιου απαιτούν...» (Κακαλίδης, 1994,σ. 24)

9. ΣΤΟΧΟΣ

Όπως έχει ήδη αναφανεί από όλα τα προηγούμενα, σε κάθε ανάλυση εκείνο που στοχεύει ο αναλυτής είναι να οδηγήσει τον αναγνώστη του σ' ένα ταξίδι πέρα από τα φαινόμενα, πέρα από τις δεσμεύσεις του περιορισμένου νου. Να τον βοηθήσει να ξεπεράσει τις αδυναμίες, τους φόβους, τις δυσκολίες του. Και καθώς θα αρχίσει να μαθαίνει κι εκείνος να ερμηνεύει

τις έννοιες και να εμβαθύνει στις ιδέες, θα αρχίσει να διακρίνει την κρυμμένη ουσία που σιγά-σιγά θα τον οδηγήσει στην γνώση, που δεν είναι άλλη από τη Γνώση του εσωτερικού Εαυτού, της οποίας όλες οι άλλες γνώσεις αποτελούν μέρη. Την αιώνια αλήθεια ότι τα πάντα πηγάζουν από το πνεύμα που διαπερνά όμοια όλα τα όντα. Η αγωνία του είναι να πείσει τον Άνθρωπο πως είναι ένα ολοκληρωμένο Όν και να του δείξει το δρόμο ώστε η συνείδησή του να αφυπνιστεί και να μπορέσει να καταλάβει ότι, τα κίνητρα που συνειδητά ή ασυνειδητά ωθούν τον άνθρωπο στις πράξεις του, είναι κίνητρα που δίνονται από την απέραντη γνώση, για να αποκτήσει τις επιμέρους γνώσεις και σταδιακά να περάσει στην πηγή τους. Στην καθαρή πηγή της ύπαρξής του. Έτσι, θα μπορέσει να είναι καλά, κάθε στιγμή, στη ζωή του. Πιο συγκεκριμένα:

«Καλείται ο άνθρωπος να εμβαθύνει στον κόσμο του, στον εαυτό του, στο περιορισμένο που εμπερικλείει το απερίοριστο, στα σύμβολα και στις ιδέες, στην επεξεργασία των εννοιών της ζωής που κάνει ο νους, για να βρει το πνεύμα το δρόμο του μέσα στο αχανές σύμπαν, η φύση του οποίου απεικονίζεται στα μικροπεδία της έκφρασης της, διαβοώντας τα μηνύματα της αλήθειας, περιγράφοντας τον εαυτό της στα πλάνα που σκηνοθετεί για το έργο του κοσμικού της δράματος.» (Κακαλίδης, 1992, σ.43)

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

«Στη θέαση του εαυτού του, μόνος ο άνθρωπος στο άπειρο σύμπαν. Άπειρος και πεπερασμένος, μοναδικός στην απολυτότητα της ύπαρξής του, αγκαλιάζει με το πνεύμα του τις διαστάσεις του συνόλου και, διαλογιζόμενος στην ίδια του τη φύση απορεί με τη διαπίστωση των νοητικών λειτουργιών, του πλήθους των σκεπτοδιαδικασιών που ακατάπαυστα εναλλάσσονται πολλαπλασιάζοντας τα συμπεράσματα που οδηγούν στην αποκάλυψη της παντοδυναμίας του στο απόλυτο μηδέν, που το ακριβές της νόημα είναι το ίδιο το βάθος της οντότητας του...» (Κακαλίδης, 1992, σ.459)

Η Φύση μιλά στους ανθρώπους με όλα της τα σύμβολα. Στο κάθε της στάδιο, στο της κάθε δρώμενο αντικατοπτρίζεται η εξελικτική πορεία του Σύμπαντος. Η εξελικτική πορεία του ανθρώπου. Κάθε στιγμή στο μικρό αποκαλύπτεται το μεγάλο. Οι Ποιητές έχουν το χάρισμα να ενώνονται με το λόγο, να φτάνουν σε πηγές διάφανες, καθαρές. Να πλάθουν το μύθο τους με τα σύμβολα. Κι ο κάθε μύθος, το κάθε δημιούργημα γίνεται ένα μικρό Σύμπαν που εξελίσσεται μέσα στην ψυχή του αναγνώστη, βοηθώντας τον στην πορεία του για *«την επιστροφή στο πατρογονικό ποτάμι»*, (Hickman, 2011) την καθαρή πνευματική φύση του. Αυτό επισημαίνει η μέθοδος ανάλυσης του Δημήτρη Κακαλίδη στη λογοτεχνία και την ποίηση. Αυτό επισημαίνει και στα καθημερινά δρώμενα της ζωής.

Τα δύο φιλοσοφικά έργα «Η Σοφία του Ποιήματος» και «Η Σοφία του Διηγήματος» έχουν θεωρηθεί έργα μεγάλης πνευματικής αξίας, κόσμημα για την ελληνική γραμματεία, καθώς αποτελούν πρωτοποριακή παγκοσμίως πνευματική παρακαταθήκη. Όπως τονίζει ο Σταφυλάς (1993), *«Είναι ξεκίνημα μιας νέας φιλολογικής σχολής, ένας νέος ελληνικός, ελληνικότατος δρόμος που διακλαδώνεται μέσα σε παγκόσμια ρεύματα»*.

11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κακαλίδης, Δ. 1992. *Η Σοφία του Διηγήματος*. Μέγας Σείριος, Αθήνα.
- Κακαλίδης, Δ. 1994. *Η Σοφία του Ποιήματος*. Μέγας Σείριος, Αθήνα.
- Πλάτων, Τίμαιος, 171. 1995. *Αρχαία Ελληνική Γραμματεία «Οι Έλληνες»*. Κάκτος, Αθήνα
- Ηράκλειτος, 285. 1995. *Αρχαία Ελληνική Γραμματεία «Οι Έλληνες»*. Κάκτος, Αθήνα.
- Rubenstein, R. 2004. *Τα τέκνα του Αριστοτέλη*. Λιβάνη, Αθήνα.
- Karl, P. and Olof, G. 1984. *Οι Προσωκρατικοί* (μετ: Κ.Π Μιχαηλίδης). “Imago”, Αθήνα.
- Schuré, E. 2001. *Οι Μεγάλοι Μύστες* (μετ: Κ. Παχύδης). Ιάμβλιχος, Αθήνα.
- Diel, P 2012. *Ο Συμβολισμός στην Ελληνική Μυθολογία* (μετ: Ι. Ράλλη-Κ. Χατζηδήμου). Χατζηνικολή, Αθήνα.
- Jaspers, K. 2010. *Εισαγωγή στη Φιλοσοφία*. (μετ: Χ. Μαλεβίτσης). Αρμός, Αθήνα.
- Jung, C. 1991. *The Archetypes and the Collective Unconscious*. Routledge, London
- Jung, C. 1964. *Man and his Symbols*. Aldus Books, London.
- Hickman C. P., Roberts L. S., Keen S. I., Larson, I’Anson H. and Eisenhour D. J. 2011. *Integrated Principles of Zoology*. 14th ed. Utopia.
- Σταφυλάς, Μ. 1993. *Η προσφορά του Δημήτρη Κακαλίδη στην Τέχνη και στον Άνθρωπο*. Ομιλία. Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός», Αθήνα

